

KULTURA BEZPIECZEŃSTWA
NAUKA – PRAKTYKA – REFLEKSJE
Nr 19, 2015 (124–138)

ŚRODOWISKO LOKALNE
W OBLICZU ZAGROŻENIA
WSPÓŁCZESNYM TERRORYZMEM

LOCAL ENVIRONMENT FACING THE
MODERN TERRORISM THREATS

TOMASZ ŁACHACZ
JAROSŁAW KAMIŃSKI
Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie

ABSTRACT

Terrorism is one of the most crucial state security threat. This phenomenon with global form is more and more popular in local community. In the face of danger necessary is well prepared military and local crisis management structures to overcome this phenomenon.

KEY WORDS

local government, local community, terrorism, crisis management, training courses

ABSTRAKT

Terroryzm jest istotnym zagrożeniem bezpieczeństwa państwa. Zjawisko określane jako problem globalny, występuje coraz częściej w środowiskach lokalnych. W obliczu współczesnego zagrożenia konieczne jest przygotowanie właściwych służb oraz lokalnych struktur zarządzania

kryzysowego do podejmowania skutecznych działań mających na celu przeciwdziałanie zjawisku.

SŁOWA KLUCZOWE:

Samorząd terytorialny, środowisko lokalne, terroryzm, zarządzanie kryzysowe, szkolenia

Wspólnoty samorządowe odgrywają w Polsce coraz większą rolę i przyczyniają się do rozwoju społecznego i gospodarczego kraju. Istotny wpływ miała na to transformacja systemowa i reforma administracji publicznej zapoczątkowana w Polsce w 1990 roku. W rezultacie tych zmian doszło w naszym państwie do decentralizacji władzy publicznej oraz przywrócono trójszczeblową strukturę samorządu terytorialnego: samorząd gminny, powiatowy oraz wojewódzki. Wspomnianą reformę W. Rozwadowski określił jako „jedno z największych osiągnięć powojennych w zakresie usprawniania funkcjonowania państwa i realizacji zasady ludowładztwa”.¹ Dzięki temu gmina jako podstawowa jednostka samorządu terytorialnego stała się politycznym i instytucjonalnym wyrazem dla społeczności lokalnej. Jej członkowie zaczęli silniej utożsamiać się z określonym regionem i aktywnie działać na rzecz rozwoju lokalnego, który powinien zachodzić równocześnie i harmonijnie w sferze gospodarczej, społecznej i kulturalnej.² Proces ten zakłócany jest przez różne czynniki, do których zaliczyć należy zagrożenia lokalne. Wśród nich szczególne znaczenie w ostatnim okresie zyskał terroryzm. Zjawisko, które dotychczas przejawiało się głównie w wielkich aglomeracjach miejskich, coraz częściej paraliżuje nieprzygotowane do tego małe społeczności. Pojawia się zatem pytanie o charakter zjawiska w wymiarze lokalnym oraz o możliwe działania mające na celu przeciwdziałanie oraz szybką identyfikację zagrożenia w środowisku lokalnym.

1 W. Rozwadowski, *Spór polityczny wokół regionów w Polsce*, [w:] *Region europejski a polskie województwo. Materiały seminaryjne*, A. Bałaban, B. Sitek (red.), Toruń 1998, s. 24.

2 A. Piekara, *Samorząd terytorialny, istota społeczna i prawna, uwarunkowania i funkcje*, [w:] *Samorząd terytorialny. Zagadnienia prawne i administracyjne*, A. Piekary, Z. Niewiadomskiego (pod. red.), Warszawa 1998, s. 17.

Środowisko lokalne jest pojęciem wieloznacznym i trudnym do zdefiniowania. Według T. Pilcha jest to „gromada ludzki zamieszkujących ograniczone i względnie izolowane terytorium, posiadających i ceniących wspólną tradycję, wartości i symbole, instytucje usługowe i kulturowe, świadomych jedności, odrębności, gotowych do wspólnotowego działania, żyjących w poczuciu przynależności i wewnętrznego bezpieczeństwa”.³ Takie społeczności posiadają charakterystyczny profil. „Cechuje je ograniczona liczba aktorów, a zachodzące między nimi relacje mają charakter bezpośredni. Tych nielicznych aktorów lokalnej sceny łączy pewna wspólnota celów i środków wynikająca ze wspólnoty życia codziennego. Wyzwała ona nierzadko uspiomy potencjał rozwojowy i mobilizuje do zachowań prospołecznych. Długie trwanie takich właśnie społeczności sprawia, iż przypisać im można uniwersa symboliczne, jak określił je przed laty Peter Berger i Thomas Luckmann.⁴ Chodzi tutaj o zbiór wartości i norm opierających się w znacznym stopniu historycznym przemianom i regulujących zachowania codzienne i odświętne, ustalających ich rytmy czy cykle. Na koniec wreszcie, z uwagi na względnie kompletną oprawę instytucjonalną, społeczności lokalne charakteryzuje swoista autarkia – niemal całe życie tworzących je ludzi upływać może w ich obrębie”.⁵ Wspomniana harmonia życia, wręcz swoista „hermetyczność” środowisk lokalnych może rodzić pewne niebezpieczeństwa. Zaliczyć do nich należy niewłaściwą ocenę ryzyka wystąpienia danego zagrożenia. Społeczności lokalne koncentrują się głównie na problemach społecznych, takich jak bezrobocie, ubóstwo, patologie społeczne czy też przestępczość pospolita. Ma to odzwierciedlenie w lokalnych dokumentach strategicznych, których treść zdominowana jest powyższymi problemami. Jest to po części uzasadnione ze względu na powszechność wspomnianych zagrożeń godzących w egzystencję jednostki ludzkiej. Niepokojące jest jednak, że przy tym nie dostrzega się lub marginalizuje zjawiska, które nie zaistniały jeszcze w danym środowisku, a które stanowią poważne zagrożenie we współczesnym świecie. Przykładem jest terroryzm, który przejawiał się dotychczas głównie w wielkich aglomeracjach miejskich. Dramatyczne wydarzenia w państwach na całym świecie

3 T. Pilch, *Środowisko lokalne – struktura, funkcje, przemiany*, [w:] *Pedagogika społeczna*, T. Pilich, I. Lepalczyk (red.), Warszawa 1995, s. 157.

4 P. Berger, T. Lukcman, *Społeczne tworzenie rzeczywistości*, Warszawa 1983.

5 B. Jałowiecki, M.S. Szczepański, *Rozwój lokalny i regionalny w perspektywie socjologicznej*. *Podręcznik akademicki*, Tychy 2002, s. 23.

świadczą o tym, że zjawisko coraz częściej przenika także środowiska lokalne godząc w harmonijną egzystencję całkowicie nieprzygotowanych do tego aktorów danej społeczności.

Termin „terroryzm” wywodzi się z języka greckiego i łacińskiego. Greckie *treo* - znaczy „drżeć, bać się”, „stchórzyć, uciec” oraz łacińskie *terror-oris-* oznacza „strach, trwoga, przerażenie”, „straszne słowo, straszna wieść”, a ponadto łaciński czasownik *terrero* oznacza „wywołać przerażenie, straszyc”.⁶ W literaturze przedmiotu terroryzm jest zjawiskiem dobrze opisanym, ale do tej pory społeczność międzynarodowa nie stworzyła jego jednolitej definicji. Przyjmuje się, że we współczesnym świecie funkcjonuje ponad 200 określeń terroryzmu.⁷ W „Słowniku terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego” zjawisko definiowane jest jako „forma przemocy polegająca na przemyślanej akcji wymuszenia bądź zastraszenia rządów lub określonych grup społecznych w celach politycznych, ekonomicznych i innych”⁸ Według Kofi Annana, Sekretarza Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych „(...) znamię terroryzmu nosi każde działanie zmierzające do spowodowania śmierci lub poważnej szkody cielesnej u osób cywilnych lub nie biorących udziału w walce zbrojnej, którego celem jest zastraszenie ludności albo zmuszenie rządu lub międzynarodowej organizacji do wykonania lub odstąpienia od wykonania określonych czynności (...)”⁹ Przedstawiane w literaturze określenia terroryzmu różnią się od siebie, ale można w nich wskazać elementy wspólne. Jest to m.in.: stosowanie przemocy i siły, wywołanie strachu i terroru, groźba jako element zastraszania, skutki psychologiczne czy też aspekt polityczny czynu.¹⁰ Uwzględniając powtarzające się, powyższe komponenty Alexander P. Schmidt zaproponował następującą definicję terroryzmu: „atak sił wywrotowych na niewinne jednostki, mający wywołać strach i zabić lub zranić ludzi, a przez to wymusić polityczne ustępstwa na osobie nie będącej bezpośrednią ofiarą ataku lub na organizacji, do której nie należą zaatakowani”¹¹

6 E. Nowak, M. Nowak, *Zarys teorii bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2011, s. 137.

7 K. Jałoszyński, *Policja w walce i przeciwdziałaniu terroryzmowi*, Bielsko-Biała 2009, s. 7.

8 W. Łepkowski, *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2002, s. 146.

9 M. Lisiecki, *Zarządzanie bezpieczeństwem publicznym*, Warszawa 2011, s. 45.

10 K. Jałoszyński, *Terroryzm czy terror kryminalny w Polsce?*, Warszawa 2001, s. 8.

11 A. P. Schmidt, A. J. Longman: *Political Terrorism: A New Guide to Actors, Authors, Concepts, Data Bases, Theories and Literature*, Amsterdam 1988 [za:] C. Gearty, *Terroryzm*, Warszawa 1998, s. 22.

Po każdym kolejnym zamachu terrorystycznym pojawiają się pytania o motyw sprawców. W literaturze przedmiotu wskazuje się, że mogą być one natury: separatystycznej, nacjonalistycznej, fundamentalistycznej, religijnej, ideologicznej, czy też rasistowskiej.¹² Do realizacji założonych celów terroryści wykorzystują różne metody i środki. Najczęściej stosowane przez nich formy ataku to m.in.: zamachy bombowe; ataki przy użyciu broni palnej; ataki przy użyciu broni białej lub innych niebezpiecznych przedmiotów czy też porwania samolotów lub innych środków masowej komunikacji.¹³

Oprócz tego, że terroryzm jest zjawiskiem bardzo dobrze zbadanym, to jednocześnie jest zagrożeniem, które dynamicznie zmienia się i zyskuje we współczesnym świecie nowe formy i oblicza. Nie zastyga w czasie lecz często podlega chaotycznym transformacjom, które utrudniają ich jednoznaczną ocenę.¹⁴ Niektóre zamachy choć mają znamion terroryzmu, przez niektórych ekspertów nie są za takie uważane ze względu na brak jasno określonego motywu działania. Należą do nich chociażby ataki „samotnych wilków”, często określanych jako szaleńców lub buntowników kwestionujących panujący porządek społeczny.

Do czynników, które sprzyjają rozwijaniu i rozprzestrzenianiu się terroryzmu we współczesnym świecie zalicza się globalizację, nowoczesne technologie, mass media, czy też wielokulturowość Europy. Są to czynniki, które umożliwiają swobodny przepływ ludzi, idei, wiedzy, ale jednocześnie rodzą napięcia i powodują dezintegrację więzi społecznych.

Terroryzm jest współcześnie zagrożeniem przede wszystkim globalnym, ale coraz częściej paraliżuje środowiska lokalne. W „Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP z 2014 roku” analizując środowisko bezpieczeństwa Polski wyróżniono wymiar globalny, regionalny i krajowy. Podkreślono przy tym, że „globalizacja i rosnąca współzależność często skutkują nieprzewidywalnością zjawisk, których zasięg nie jest już ograniczony barierami geograficznymi (...)”.¹⁵ Terroryzm uznano za istotne zagrożenie dla funkcjonowania państw i społeczeństw w wymiarze zarówno globalnym, jak i krajowym. W pierwszym obszarze podkreślono, że „zagrożeniami

12 K. Jałoszyński, *Policja w walce...*, dz. cyt., s. 11-12.

13 Ibidem, s. 20

14 B. Bolechów, *Terroryzm w świecie podwubiegunowym*, Toruń 2003, s. 33.

15 *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2014*, Warszawa 2014, s. 17.

dla globalnego bezpieczeństwa pozostaną międzynarodowy terroryzm i zorganizowana przestępczość (...).¹⁶ Ponadto zwrócono uwagę, że omawiane zjawisko jest szczególnie niebezpieczne i nieprzewidywalne w połączeniu z ekstremizmem i wykorzystaniem nowoczesnych technologii teleinformatycznych. W wymiarze krajowym „międzynarodowy charakter terroryzmu oraz intensywność jego przejawów sprawiają, że Polska nie jest wolna od tego typu zagrożeń. Szczególnie niebezpieczne mogą okazać się pojedyncze osoby lub małe grupy osób wykorzystujące metody terroru jako narzędzia do realizowania własnych celów o podłożu politycznym, społecznym, ekonomicznym, religijnym”.¹⁷ Wspomniane jednostki funkcjonują w środowiskach lokalnych i mogą „uaktywnić się” w szkole, kinie, świątyni, czy też galerii handlowej. Eksperci spierają się, czy jednostka dokonująca zamachu bez określonych motywów jest od razu terrorystą, czy też zwykłym szaleńcem. Są to istotne rozważania z akademickiego punktu widzenia, ale dla społeczności lokalnej liczą się przede wszystkim skutki takich zdarzeń.

Spółeczeństwo Polski nie doświadczyło terroryzmu jak inne państwa, ale nie wolno zapominać, że nie jest to stan dany raz na zawsze. Zamachy w innych krajach mogą być zapowiedzią podobnych incydentów w naszym państwie. W związku z tym społeczności lokalne powinny być świadome potencjalnego zagrożenia oraz podjąć działania mające na celu przeciwdziałanie potencjalnym zamachom.

Na świecie w ostatnich latach wielokrotnie dochodziło do tragicznych ataków, w których stosowane były metody terroru. Dochodziło do nich nie tylko w wielkich aglomeracjach miejskich, ale także w małych środowiskach lokalnych.

W czerwcu 2015 roku doszło do zamachu terrorystycznego w Saint-Quentin-Fallavier, w niewielkiej miejscowości francuskiej niedaleko Lyonu. Sprawcą był 35-letni Yassine Salhi, który wtargnął do zakładu produkującego gaz i doprowadził do eksplozji zbiorników z gazem w wyniku, którego śmierć poniosła jedna osoba, a dwie zostały ranne. W pobliżu zakładu znaleziono ciało pozbawione głowy oraz flagi z napisami arabskimi zawierające prawdopodobnie przesłanie terrorystów. Prezydent Francji Francois Hollande oświadczył, że „atak miał charakter terrorystyczny” i „nie ma wątpliwości, że celem zamachowców było

¹⁶ Ibidem, s. 18.

¹⁷ Ibidem, s. 25.

wysadzenie fabryki”.¹⁸ W trakcie śledztwa ustalono, że ofiarą był 54-letni pracodawca zatrzymanego mężczyzny i szef firmy transportowej dostarczającej gaz do fabryki. Sprawca znał zatem bardzo dobrze środowisko lokalne oraz miejscowe zakłady gazowe należące do amerykańskiej firmy Air Products. Warto nadmienić, że Salhi urodził się we Francji, a jego ojciec pochodził z Algierii, zaś matka z Maroka. Mężczyzna ma żonę i trójkę dzieci, a przez sąsiadów uważany był za zwyczajnego i porządnego człowieka, religijnego, ale nie radykała.

Do najbardziej tragicznego ataku w historii Tunezji doszło także w czerwcu 2015 roku.¹⁹ W kurorcie Susa uzbrojony mężczyzna wkroczył na plażę z parasolką, w której miał ukrytą broń i zaczął strzelać do przypadkowych ludzi. W efekcie zginęło 39 osób, głównie turystów z Wielkiej Brytanii, Niemiec i Belgii.²⁰ Sprawcą ataku okazał się 23-letni tunezyjski student wydziału inżynierii Saifedin Rezgui, który był powiązany z Państwem Islamskim.²¹ Jego działania wspierało prawdopodobnie jeszcze dwóch mężczyzn. Zamach w Susa, jak zauważa doktor A. Bury może mieć związek z opisanymi wydarzeniami we Francji i być objawem niezadowolenia muzułmanów z działań zachodnich przywódców.²² Co ciekawe, sprawcą zamachu był również młody mężczyzna, który wcześniej nie był znany policji, a który dobrze orientował się w środowisku lokalnym .

W Austrii, w czerwcu 2015 roku doszło do zdarzenia, które wstrząsnęło społecznością lokalną. W centrum Grazu 26-letni obywatel tego państwa wjechał samochodem w strefę pieszych zabijając przy tym 3 osoby i 34 ciężko raniąc.²³ Mężczyzna uderzył w tłum ludzi z premedytacją, o czym świadczy jego prędkość przekraczająca ponad sto kilometrów na godzinę.

18 <<http://www.dziennikzachodni.pl/arttykul/3915173,zamachy-terrorystyczne-w-tunezji-francji-i-kuwejcie-wideo-zdjecia,id,t.html?cookie=1>> (01.07.2015).

19 <<http://www.polskatimes.pl/arttykul/3917741,susa-saifedin-rezgui-i-masakra-na-plazy-tunezja-jest-skonczone-nikt-tu-nie-przyjedzie-reportaz,1,id,t,sa.html>> (28.06.2015).

20 <<http://swiat.newsweek.pl/zobacz-amatorskie-nagranie-ataku-terrorystycznego-wideo-,artykuly,365828,1.html>> (28.06.2015).

21 <<http://www.polskatimes.pl/arttykul/3917741,susa-saifedin-rezgui-i-masakra-na-plazy-tunezja-jest-skonczone-nikt-tu-nie-przyjedzie-reportaz,1,id,t,sa.html>> (28.06.2015).

22 <<http://wiadomosci.dziennik.pl/swiat/arttykuly/493995,eksperci-komentuja-zamach-w-susa-to-koniec-mitu-bezpiecznej-tunezji.html>> (29.06.2015).

23 <<http://www.gazetaprawna.pl/arttykuly/878536,austria-26-latek-atakowal-ludzi-nozem-pozniej-wjechał-w-tlum-samochodem.html>> (29.06.2015).

Swojego ataku dokonał w centrum miasta wykorzystując do tego proste środki, czyli samochód. Motywy Austriaka nie są znane, choć niektórzy wskazują na jego problemy rodzinne. Z kolei szef policji Styrii, której stolicą jest Graz kategorycznie wykluczył, iż mężczyzna kierował się motywami terrorystycznymi, politycznymi lub religijnymi.²⁴ Mając jednak na uwadze czas (czerwiec 2015 roku) i charakter zdarzenia oraz okoliczność, że sprawca jest z pochodzenia Bośniakiem, warto zastanowić się, czy oświadczenie szefa lokalnej policji nie jest próbą zachowania spokoju społeczeństwie. Tym bardziej, że kilka miesięcy wcześniej w wyniku prowadzonego śledztwa m.in. w Grazu aresztowano 13 osób podejrzewanych o udział w organizacji terrorystycznej.²⁵ Ponadto w 2014 roku unijny koordynator ds. zwalczania terroryzmu Gilles de Kerchove poinformował, że europejscy bojownicy opowiadający się po stronie Państwa Islamskiego rekrutują się głównie z Francji, Wielkiej Brytanii (...), „kilku” z Hiszpanii, Włoch, Irlandii i Austrii (...). Część z nich miała już wrócić do państw, których są obywatelami”.²⁶ W odniesieniu do przedstawionej sytuacji odnotować należy także przypadek 14-latką pochodzącego z Turcji i mieszkającego w Austrii. Chłopak został skazany na dwa lata więzienia za wspieranie dżihadystycznej organizacji Państwa Islamskiego (IS) oraz przygotowanie zamachu terrorystycznego.²⁷ Na zakończenie należy wspomnieć jeszcze, że 26-latek z Grazu przed atakiem niczym szczególnym się nie wyróżniał. Był członkiem społeczności lokalnej, pracował jako kierowca ciężarówki i ma dwójkę dzieci. Niektórzy twierdzą, że to szaleniec, a nie terrorysta. Nie zmienia to jednak faktu, że poprzez swoje działanie wywołał strach w środowisku lokalnym.

Wspomnieć warto także o ataku, który co prawda nie jest przykładem zamachu terrorystycznego, ale który wstrząsnął społecznością w Newton, w Stanach Zjednoczonych. W grudniu 2012 roku Adam Lanza otworzył ogień z broni do uczniów miejscowej szkoły Sandy Hook. Na-

24 <<http://www.tvp.info/20543495/26latek-rozjezdza-ludzi-rozpedzonym-autem-potem-atakowal-nozem-nie-zyja-trzy-osoby-jest-wielu-ciezko-rannych>> (29.06.2015).

25 <<http://www.gazetaprawna.pl/artykuly/838562,austria-aresztowano-13-osob-podejrzewanych-o-terroryzm.html>> (29.06.2015).

26 <<http://swiat.newsweek.pl/europie-groza-zamachy-terrorystyczne-panstwo-islamskie-newsweek-pl,artykuly,348487,1.html>> (29.06.2015).

27 <<http://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/1450448,Austria-plany-bomby-zapisane-na-konsoli-Playstation-14latek-skazany>> (29.06.2015).

stolatek, zanim popełnił samobójstwo, zabił 20 uczniów i ranił 6 osób dorosłych.²⁸ Motywy jego działania nie są znane do dnia dzisiejszego, choć niektórzy wskazują na zaburzenia osobowości chłopaka. W raporcie z masakry odnotowano, że „dowody ewidentnie wskazują, że sprawca zaplanował swoje czyny, łącznie z odebraniem sobie życia, jednak nie ma jasnej odpowiedzi na pytanie, dlaczego tak postąpił, ani dlaczego za cel obrał sobie szkołę Sandy Hook”.²⁹ Lanza bardzo dobrze znał placówkę, do której wcześniej uczęszczał, ale nie przejawiał niechęci do jej pracowników lub uczniów. W otoczeniu chłopak uchodził raczej za osobę inteligentną, aczkolwiek samotną.

Analizowane przypadki pokazują, że terroryzm jest współcześnie domeną nie tylko wielkich aglomeracji miejskich, ale coraz częściej występuje w środowiskach lokalnych, z których wywodzą się niejednokrotnie sprawcy ataków. Ich celem nie jest przykładowo infrastruktura krytyczna (np. dworce, lotniska, elektrownie), a obiekty i miejsca słabo zabezpieczone przed ewentualnym atakiem. Zwrócić uwagę warto także na fakt, że „lokalni terroryści” wykorzystują proste środki i metody w swoich zamachach. Ich największym atutem pozostaje zaskoczenie, a przyszli sprawcy do momentu ataku postrzegani są jako „przeciętni”, nie wyróżniający się niczym szczególnym obywatela.

Otwarcie granic w Europie i swobodny przepływ ludzi, zagrożeniom terrorystycznym nadają obecnie charakter międzynarodowy. Uznać należy zatem, że współcześnie w zdecydowanej większości zagrożenia terrorystyczne dla każdego z 28 państw członkowskich Unii Europejskiej mają zbliżony charakter. Dlaczego nie mielibyśmy kierować się zasadą przeciwdziałania zjawiskom, do których w naszym przekonaniu nie dojdzie. Doświadczenia lat minionych powinny nas utwierdzać w takim przekonaniu, chociażby na przykładzie zamachów na wieże World Trade Center w New York. Od czasów prehistorycznych do dzisiejszych, w których to nieszczęśliwy wypadek lub działanie szaleńca mogą spowodować zniszczenia nigdy dotąd nienotowane w historii.³⁰ Podobnego zdania jest Helmut Kury, który stwierdza w swoich opracowaniach, iż wzrost przestępczości a tym

28 <http://wyborcza.pl/1,75477,15014918,Raport_o_zbrodni_w_podstawowce___dlaczego_Adam_Lanza.html>, (29.06.2015).

29 <<http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiata,2/raport-ws-masakry-w-newtown-dlaczego-adam-lanza-zabijal-dzieci,374576.html>> (29.06.2015).

30 A. Urban, *Bezpieczeństwo społeczności lokalnej*, Warszawa 2009, s. 12.

samym zagrożen od zarania dziejów stanowi jeden z głównych tematów dyskusji w każdym społeczeństwie, gdzie po dziś dzień przeważająca część ludzkości jest przekonana, że w porównaniu z dawnymi czasami zagrożenie w mniejszym lub większym stopniu stale rośnie.³¹ Można zatem zadać pytanie, czy takie negatywne zagrażające pomysły się skończyły? Z przekonaniem można stwierdzić, że trwają nadal i z pewnością mają za zadanie nas zaskoczyć „Wyrwać ze snu w którym śnimy”. Nasze przemyślenia utwierdzają, iż to systematyczne i wielowymiarowe analizowanie, dostrzeżenie źródeł i czynników sytuacji niebezpiecznych, dotąd nierozpoznanych, może zapewnić „błogi bezpieczny sen”.³²

Mówiąc o zastosowanych rozwiązaniach technologicznych, którym powinny odpowiadać obiekty newralgicznej infrastruktury krytycznej, należy zastanowić się, czy nasze starania są skierowane we właściwym kierunku, czy należy rozważać zachowanie równowagi pomiędzy tym co należy zrealizować, a tym co nas może ewentualnie osiągnąć, czy przeciwnie nie możemy zastanawiać się nad ograniczeniami mówiąc o bezpieczeństwie. Czyż nie każdy z nas dokłada wszelkich starań, aby zabezpieczyć we właściwy sposób własny i najbliższych byt, miejsce w którym mieszkamy, naszą przyszłość. Prowadzone badania udowadniają, że już przedwieczny lud szukał schronienia (przed czym?), tworzył plemiona (dlaczego?), polował na zwierzęta (po co?).³³ Tak jak czas się nie cofa, tak w dalszym ciągu należy kontynuować ze zdwojonymi siłami prace nad poszukiwaniem sposobów ochrony przed zdarzeniami terrorystycznymi. Prowadzenie takich czynności i działań, może chronić nas przed nadejściem niespodziewanego zdarzenia, powodującego przerażenie i bezradność.

Prowadzone w kręgach naukowych rozważania i dyskusje mają na celu podkreślenie właściwego rozpoznawania zagrożeń o charakterze terrorystycznym, pociągających za sobą konieczność wypracowania metod radzenia sobie z nowo dostrzeżonymi zagrożeniami. Niejednokrotnie słyszemy wypowiedziane tezy przez osoby odpowiadające za zagwarantowanie nam bezpieczeństwa: „że jakoś sobie poradzimy”, „że jakoś to będzie”, a nawet „przecież nas już to nie będzie dotyczyć”. Podkreślenia wymaga również aspekt zagrożeń czysto psychologicznych zarówno w postępowaniu osobowym, jak również w przyzwoleniu na bierność takiego typu

31 H. Kury, *Lokalne zapobieganie przestępczości w Europie*, Kraków 2002, s. 343.

32 J. Kamiński, *Zarządzanie kryzysowe a nasza postawa*, Gdańsk 2011, s. 64.

33 J. Kamiński, *Zarządzanie...*, dz. cyt., s. 65.

zachowania. Czy poprzez osiągnięcie niejednokrotnie stawianych sobie celów, nie tracimy czegoś więcej, nie dostrzegając czynników wywołujących zdarzenie o charakterze terrorystycznym. Czy kosztem naturalnych ludzkich odruchów nie jesteśmy usypiani? Jakże bardziej niebezpiecznym może okazać się nagłe rozbudzenie, skazujące nas niejednokrotnie na totalną przegraną i brak możliwości podjęcia jakichkolwiek działań. Używając przenośni „Czyżby to zło - zagrożenie terrorystyczne, słyszało jak my chrapiemy, śpiąc?” Znane są nam słowa prof. Józefa Kukułki „nowe powstaje na starym”, ale czy zmuszeni jesteśmy na coś takiego się zgadzać lub żyć w przekonaniu, że taki scenariusz nastąpi i nic nie możemy zrobić.

Bezpieczeństwo = stan - porównanie to może być wielokrotnie i w różnych sytuacjach różnorodnie postrzegane. Wszystko co jest nieprzewidywalne jest niebezpieczne i nieznanne. Zastanawiając się nad bezpieczeństwem, a tym samym nad analizą zagrożeń, nie możemy analizować stanu rzeczywistości zatrzymanego w tzw. „kadrze”, analiza zagrożeń zarówno globalnych, jak również tych naszych codziennych wymaga prowadzenia przez zespoły eksperckie ciągłego procesu poznawczego i planistycznego. Bezpieczeństwo to ciągły proces, do zatrzymania którego nie możemy dopuścić. Nikt nie podważa konieczności stosowania nowatorskich, bardzo zaawansowanych technologicznie narzędzi treningowych zapewniających właściwe wspomaganie procesu decyzyjnego współdziałających służb odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa w przypadku wystąpienia zdarzenia o charakterze terrorystycznym. Standardem staje się więc, wprowadzanie możliwości ćwiczenia na trenażerach i systemach symulacyjnych, zapewniając minimalizowanie lub wykluczenie ewentualnych strat, błędów powstających podczas realizowanych działań na miejscu zdarzenia, zwłaszcza ćwiczeń nauki postępowania w sytuacji wystąpienia zamachu terrorystycznego, gdzie jakkolwiek błąd może mieć katastrofalne skutki. Konieczność rezygnacji z kosztów i strat ponoszonych podczas ćwiczenia lub brak możliwości zapewnienia rzeczywistego środowiska do przeprowadzenia treningu, wymuszają poszukiwanie alternatywnych rozwiązań, do których zaliczyć należy możliwość prowadzenia ćwiczeń z wykorzystaniem symulatorów wykorzystujących środowisko wirtualne, bazujące na elementach gry decyzyjnej.³⁴

Od roku 2013 Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie dysponuje symulatorem działań Policji w sytuacjach kryzysowych, narzędziem z wykorzystaniem

34 J. Kamiński, J. Struniawski, *Profesjonalizacja kadr dowódczych w zakresie dowodzenia operacjami policyjnymi z wykorzystaniem symulatora działań Policji w sytuacjach*

którego obecnie prowadzone są treningi symulacyjne na policyjnych kursach specjalistycznych dla dowódców akcji i operacji policyjnych, oficerów Policji, którzy podczas realnych działań zabezpieczających np. Marsz Niepodległości, Koncert Woodstock, miejsce katastrofy kolejowej pod Szczekocinami, dowodzą działaniami policyjnymi współuczestnicząc w reagowaniu kryzysowym. Symulator stanowi narzędzie dydaktyczne na innych szkoleniach realizowanych w WSPol m.in. dla dowódców podoperacji antyterrorystycznych i funkcjonariuszy komórek sztabowych w zakresie strategicznego dowodzenia siłami policyjnymi w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa wewnętrznego państwa tj. zamachy terrorystyczne, zakłócenia porządku publicznego, zgromadzenia i nielegalne manifestacje.

Jest w polskiej Policji pierwszym narzędziem o tak zaawansowanej technologii szkoleniowej. Umożliwia prowadzenie dedykowanych dla dowódców sił antyterrorystycznych szkoleń specjalistycznych przygotowujących do podejmowania działań i wypracowywania wariantów postępowania w czasie wystąpienia lub zgłoszenia incydentu związanego z szeroko pojmowanym zagrożeniem terrorystycznym. Systematycznie wprowadzany jest do programów szkolenia na studiach podyplomowych z zakresu bezpieczeństwa imprez masowych i zgromadzeń publicznych, bezpieczeństwa imigracyjnego, kształcenia kadr instruktorskich polskiej Policji oraz przedstawicieli podmiotów zarządzania kryzysowego. Trening symulacyjny prowadzony na wskazywanym symulatorze umożliwia prowadzenie ćwiczeń w powtarzalnych dla wszystkich uczestników warunkach, samodzielnego podejmowania decyzji, diagnozowania i eliminowania wszystkich popełnionych błędów. Szkolenia prowadzone tą metodą, umożliwiają zapewnienie warunków bardzo zbliżonych do rzeczywistych (wirtualna rzeczywistość, wizualizowanie obrazu, zapewnienie dźwięku, zastosowanie odczuć przestrzennych). Takie warunki prowadzonej gry decyzyjnej ułatwiają ocenę sposobu kierowania poprzez reakcje środowiska wirtualnego symulatora. Trening symulacyjny służy wypracowywaniu metod i narzędzi zapewniających zachowanie ciągłości procesu decyzyjnego, gwarantującego skuteczność wypracowanych wariantów postępowania sił podczas realnych działań. Obrazując, szkolenia prowadzone z wykorzy-

kryzysowych jako integralny element podnoszenia kompetencji dowódczych, [w:] Grupy dyspozycyjne społeczeństwa w świetle potrzeb bezpieczeństwa państwa. Teoria i praktyka, B. Zdrodowski, D. Bukowieckiej, P. Bogdalskiego, R. Częścika (pod red.), Szczytno 2014.

staniem gry decyzyjnej na symulatorze rozpoczynają się od dostarczenia dla wszystkich uczestników zadań ze scenariusza ćwiczenia, w celu wypracowania przez liderów zespołów ćwiczących planowanych sposobów działania sił policyjnych, straży pożarnej, pogotowia ratunkowego, sił zbrojnych i wspierających. Na podstawie oceny umiejętności i doświadczenia ćwiczących funkcjonariuszy, z upływem czasu, stopień trudności treningu wzrasta i zostają wprowadzane do symulatora kolejne elementy ćwiczonego scenariusza, umożliwiając zgrywanie decyzyjności i wymiany informacji na poszczególnych przyjętych poziomach dowodzenia. Podczas szkolenia funkcjonariuszom stawia się kolejno wynikające sytuacje problemowe. Ich sposób rozwiązywania wypracowywany w podgrywanych sytuacjach, decyduje później o przebiegu rzeczywistych działań.³⁵ Dzięki takim ćwiczeniom, dowodzący na różnych szczeblach dowodzenia, podnoszą swoje umiejętności w koncepcyjnym i strategicznym myśleniu, realizują zasadę powiązania teorii z praktyką.³⁶ Dzięki nowoczesnym narzędziom treningowym jakim jest symulator działań Policji w sytuacjach kryzysowych, możliwe jest odtworzenie realnie przeprowadzonego zabezpieczenia np. podczas Marszu Niepodległości z roku 2013 lub odnotowanego zamachu terrorystycznego, a co się z tym wiąże, wskazanie błędów, które miały wpływ na negatywny przebieg zabezpieczenia i wypracowanie na przyszłość jak najlepszego sposobu dowodzenia.

Każdy z nas jest kreatorem bezpieczeństwa, podobnie jak postępu. Tylko od nas zależy, w którą stronę będziemy podążać, ku czemu zmierzać. Niech te słowa będą dla Nas okazją do refleksji, zmuszając do zatrzymania się i zastanowienia nad przeciwdziałaniem zagrożeniom terrorystycznym.

BIBLIOGRAFIA:

1. Aponowicz A., *Dowodzenie*, Warszawa 1961.
2. Berger P., Lukcman T., *Společne tworzenie rzeczywistości*, Warszawa 1983.
3. Bolechów B., *Terroryzm w świecie podwubiegunowym*, Toruń 2003.
4. Gearty C., *Terroryzm*, Warszawa 1998.
5. Jałoszyński K., *Policja w walce i przeciwdziałaniu terroryzmowi*, Bielsko-Biała 2009.

35 W. Zubrzycki, *Pododdziały antyterrorystyczne Policji*, Warszawa 2010, s. 25.

36 J. Wołęszo, *Rozwój zawodowy w organizacjach zhierarchizowanych*, Warszawa 2010, s. 93.

6. Jałoszyński K., *Terroryzm czy terror kryminalny w Polsce?*, Warszawa 2001.
7. Jałowiecki B., Szczepański M. S., *Rozwój lokalny i regionalny w perspektywie socjologicznej. Podręcznik akademicki*, Tychy 2002.
8. Kamiński J., *Dokumentowanie zarządzania kryzysowego*, [w:] *Teoria zarządzania kryzysowego. Zarys*, B. Zdrodowskiego (pod. red.), Szczytno 2014.
9. Kamiński J., *Zarządzanie kryzysowe a nasza postawa*, Gdańsk 2011.
10. Kamiński J., *Zarządzanie w sytuacjach kryzysowych, a nasza postawa*, Gdynia 2011.
11. Kamiński J., Struniawski J., *Profesjonalizacja kadr dowódczych w zakresie dowodzenia operacjami policyjnymi z wykorzystaniem symulatora działań Policji w sytuacjach kryzysowych jako integralny element podnoszenia kompetencji dowódczych*, [w:] *Grupy dyspozycyjne społeczeństwa w świetle potrzeb bezpieczeństwa państwa. Teoria i praktyka*, B. Zdrodowskiego, D. Bukowieckiej, P. Bogdalskiego, R. Częścika (pod red.), Szczytno 2014.
12. Klein G., *Sztuka podejmowania decyzji*, Gliwice 2010.
13. *Księga dobrych praktyk w zakresie zarządzania ciągłością działania (Business Continuity Management)*, Kaszubski R. W. , Romańczuk D. (red.), Warszawa 2013.
14. Kury H., *Lokalne zapobieganie przestępczości w Europie*, Kraków 2002.
15. Lisiecki M., *Zarządzanie bezpieczeństwem publicznym*, Warszawa 2011.
16. Łepkowski W., *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2002.
17. Nowak E., Nowak M., *Zarys teorii bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2011.
18. Pilch T., *Środowisko lokalne –struktura, funkcje, przemiany*, [w:] *Pedagogika społeczna*, T. Pilich, I. Lepalczyk (pod red.), Warszawa 1995.
19. Piekara A., *Samorząd terytorialny, istota społeczna i prawna, uwarunkowania i funkcje*, [w:] *Samorząd terytorialny. Zagadnienia prawne i administracyjne*, A. Piekary, Z. Niewiadomskiego (pod. red.), Warszawa 1998.
20. Rozwadowski W., *Spór polityczny wokół regionów w Polsce*, [w:] *Region europejski a polskie województwo. Materiały seminaryjne*, A. Bałaban, B. Sitek (red.), Toruń 1998.

21. *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2014*, Warszawa 2014.
22. Urban A., *Bezpieczeństwo społeczności lokalnej*, Warszawa 2009.
23. Wołęjszo J., *Rozwój zawodowy w organizacjach zhierarchizowanych*, Warszawa 2010.
24. Zubrzycki W., *Pododdziały antyterrorystyczne Policji*, Warszawa 2010.

Netografia:

25. <http://swiat.newsweek.pl>
26. <http://wiadomosci.dziennik.pl>
27. <http://wyborcza.pl>
28. <http://www.dziennikzachodni.pl>
29. <http://www.gazetaprawna.pl>
30. <http://www.polskatimes.pl>
31. <http://www.polskieradio.pl>
32. <http://www.tvn24.pl/>
33. <http://www.tvp.info>

DR TOMASZ ŁACHACZ

Instruktor w Zakładzie Zarządzania Kryzysowego Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie

Tel. +48 89 621 5271, e-mail: t.lachacz@wspol.edu.pl

KOM. MGR JAROSŁAW KAMIŃSKI

Wykładowca w Zakładzie Zarządzania Kryzysowego Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie

Tel. +48 89 621 5389, e-mail: j.kaminski@wspol.edu.pl